

Dil Öğretimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri

Özgür UYGUR ¹

¹ Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye

ÖZ

Dünya üzerindeki sınırlar 21. Yüzyıl ile birlikte öğrenme ekosistemine dâhil olan unsurların etkisiyle kaldırılmıştır. Tüm dünya dinamik bir etkileşim içinde yoğun bir küreselleşme rutini kültür, sanat, bilim ve diğer alanlarda derinlemesine ve çeşitlenmesine yaşamaktadır. Dil öğretimi bu alanlarda etkisi olan ve öne çıkan sistemsel öğelerden biri olarak kabul edilir. Ülkemizde de eğitim sisteminde yabancı dilin önemi son yıllarda önemli bir yerdedir. Özellikle ilkökul seviyesinde 2. Sınıf itibarıyla yabancı dil öğretimi başlaması buna örnek olarak verilebilecek uygulamalardandır. Bu araştırma ile okul yöneticilerinin dil öğretimine yönelik görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemine uygun olarak seçilen 149 okul yöneticisinin görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda genel anlamda okul yöneticilerinin dil öğretimini olumlu gördükleri tespit edilmiştir. Çalışmada dil öğretiminin gerekli olduğu, dil öğretimine ayrılan sürenin yeterli olmadığı, dil öğretimine yönelik kaynakların yeterli olmadığı, dil öğretimine başlama yaşının 4-6 yaş aralığında olması gerektiği, dil öğretiminde öğrencilerin öğrenilen dile yönelik tutumlarının olumsuz olduğu, dil öğretiminde okul yöneticilerinin öğrenilen dile yönelik tutumlarının olumlu olduğu, dil öğretimine yeniden düzenlemelerin yapılması gerektiği ve dil öğretiminde süreç içerisindeki tüm öğelerin daha donanımlı olmasının gerekli olduğu ve küreselleşme unsurlarını içermesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Yöneticileri, Dil Öğretimi, İngilizce Öğretimi.

Views of School Administrators on Language Teaching

ABSTRACT

With the 21st century, the protection of the elements included in the learning ecosystem in the world has been removed. The whole world is experiencing an intense routine of globalization in dynamic communication, with the expansion and diversification of culture, art, science and other fields. Language teaching is considered one of the prominent systemic features that have an impact on these fields. The importance of foreign languages in operational and training activities has become important in recent years. Especially, foreign language teaching actually starts in the 2nd grade of primary school level, and this is one of the practices that can be presented as an example of this. With this research, the consequences of school money for language teaching continue to be determined. Semi-structured interview method, one of the qualitative research methods, was used to collect data. The opinions of 149 school administrators selected in accordance with the criterion sampling method were taken. As a result of the research, it was determined that school administrators generally viewed language teaching positively. In the study, it is stated that language teaching is necessary, the time allocated to language teaching is not sufficient, the resources for language teaching are not sufficient, the age to start language teaching should be between 4-6 years old, students' attitudes towards the learned language are negative in language teaching, and school administrators' attitudes towards the learned language in language teaching are negative. It has been

¹ Sorumlu yazar: uygurozg@gmail.com

concluded that the results are positive, that reorganizations should be made for language teaching, that all elements in the process of language teaching should be better equipped and that it should include elements of globalization.

Keywords: School Administrators, Language Teaching, English Language Teaching.

1 Giriş

Geçmişten günümüze insanlık etkileşim içerisinde olmuştur. Şartlar değişse de insanlık birbirlerine her anlamda ihtiyaç duymuştur. Özellikle verilen mesajlar ve alınan mesajlar insanlığın yaşamını sürdürmesinde önemli bir yer tutmuştur. Toplumsal yaşamda mesajların anlamlı bir duruma geçmesinde toplumda yer edinmek ve değer görmek için bireyler kendilerini ifade etme ihtiyacında bulunurlar. Bireylerin kendilerini ifade etmesi ve iletişim sağlamaları için toplum yapılarında dil sistemleri oluşmuştur. Toplum bilimciler ve dilbilimciler son yıllarda özellikle dil konusu üzerine yoğunlaşmışlardır (Demirel, 2021). İletişim aracı olan dil en etkin iletişim araçlarından kabul edilmektedir. Dilin önemli bir unsur olmasına mimikler, beden dili hareketleri ve diğer sesler de katkı sağlamaktadır. Bütün unsurların birleştiği kültür yapısı dile en fazla anlamı kazandıran yapılarıdır. Bu nedenle dil, kültürün aynasıdır (Aksan, 1977). Toplumsal bir yansıma göstergesi olarak kabul edilen dil toplumsal seviyeyi, toplumdaki standartları ve ilerlemeyi gösterir. Dil bir milletin kültür düzeyini yansıtan en iyi unsurdur (Humboldt, 1988). Dilin oluşma aşamasından günümüze kadar geçirdiği süreç sonsuz bir derinliktedir. Dil geçmişten içinde bulunduğu vakte kadar her türlü bileşeni hisseden ve hissettiren yapıda oluşan bir sistemdir (Akarsu, 1984).

İlk aşamada içine bulunan toplumun dili öğrenilir. Bu süreç anadil kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Anadil öğretimi amaç, içerik, yöntem ve teknik, ölçme ve değerlendirme bileşenlerini içermektedir. Bir ülkede belli standartlar belirlenerek tüm vatandaşların anadillerini öğrenmeleri için eğitim politikaları geliştirilmektedir. Kelime bilgisi, dilbilgisi, okuma, yazma, dinleme ve konuşma öğretim sürecinde anadil öğretilmesinde yer alan öğelerdendir. Anadilden sonra farklı ihtiyaç durumlarına göre bir veya birden fazla dil öğrenilmesi gerebilir. Bu nedenle yabancı dil kavramı ortaya çıkmıştır. Yabancı dil öğrenim ihtiyacı kültürel, mesleki, sosyal, sanatsal, akademik ve diğer nedenlerden kaynaklanabilir. Yabancı bir dil öğrenmek farklı toplumları tanımayı sağlamanın yanı sıra teknolojik, sosyolojik, sanatsal, akademik, mesleki ve birçok yararı beraberinde getirmektedir (Ellis, 2004). Farklı toplumları tanımak ve kendi toplumunu tanıtmak bir etkileşimin var olmasına, farkındalıkların artmasına, kabul görülen bireylerin birbirlerini anlamasını sağlamaktadır (Genç, 2004). Küreselleşme ile birlikte üst düzey iletişim becerisine sahip, donanımlı ve kendinin farkında olan bireyler yabancı dil öğrenerek hem kendilerine katkı sağlarlar hem de toplumsal anlamda genel bir katkıya da ortak olurlar. Bu nedenle günümüzde dil öğreniminin ve öğretiminin toplumsal hayatta önemi büyüktür. Burada dil öğretiminden kastedilen anadil öğretiminden çok yabancı dil öğretimidir. Tüm devletler eğitim politikalarını oluştururken hem anadil hem de yabancı dil öğretiminde birbirlerini destekler politikalar üreterek eğitim ekosistemini kurmaya çalışmaktadırlar. Yabancı dil öğretim sürecinin anadil eğitim sürecinden sonra gelmesi ve birbirlerini desteklemesi sebebiyle yabancı dil öğretiminin çok erken yaşlarda başlaması yönünde çalışmalar yapılmaktadır (Edelenbos, Johnstone, & Kubanek, 2006). Yabancı dil öğretiminde özellikle dünya dili olarak kabul gören İngilizce erken yaşlardan itibaren zorunlu öğrenilmesi gereken dillerden biri haline almıştır (Shin, 2006; Şevik, 2008). Türkiye’de erken yaşlardan zorunlu olarak özellikle özel sektörde 1998’e kadar yabancı dil öğretimi yapılmıştır (Kosavlı, 2015). Bu durum daha sonra 2. sınıftan başlayarak devlet okullarında da yabancı dil öğretimi verilmeye başlanmıştır (Genç İler & Er 2007; Zehir-Topkaya & Küçük, 2010). Bu durumla ilgili özellikle dil öğretimi üzerine verilen kararlarda sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve siyasal ihtiyaçlar söz sahibi olmaktadır (Haznedar, 2015). Günümüzde özellikle ihtiyaçlar sonucu İngilizce öğretimi üzerine farklı yöntem ve teknikler farklı süreçlerde yaygınlaşarak yabancı dil öğretimi üzerine çalışmalar yürütülmektedir. Özellikle bu farklılığın yaşandığı 21. yüzyıldaki ilerlemeler, bilgi ve iletişim

teknolojilerinin yaygınlaşması ve bilgi toplumunun yaşandığı süreçte yabancı dil öğretiminin önemi sürekli artmaktadır.

Günümüz öğrencilerinin yaşamında yabancı dil öğretimi çok önemlidir. Z kuşağı olarak adlandırılan bu kuşağın anadilinden hariç farklı en az bir dil öğrenmesi bunun da İngilizce olması gerektiği ifade edilmektedir (Gökcan & Köksal, 2024). Toplum 5.0 döneminin yaşandığı günümüzde İngilizce öğretiminin verimli ve etkili bir şekilde kurgulanması ve kayda değer program ve süreçlerin İngilizce öğretiminde işlemesi esastır. Bu araştırma ile okul yöneticilerinin dil öğretimine yönelik görüşleri tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Buna yönelik aşağıdaki araştırma soruları ile araştırmanın bütünlüğünde yanıt aranmıştır.

1. İngilizce öğretimi gerekli midir?
2. İngilizce dersine ayrılan süre yeterli midir?
3. İngilizce dersine yönelik kaynaklar yeterli midir?
4. İngilizce öğretimine başlama yaşı kaç olmalıdır?
5. İngilizce öğretiminde, öğrencilerin İngilizce'ye yönelik tutumları nasıldır?
6. İngilizce öğretiminde, okul yöneticilerinin İngilizce'ye yönelik tutumları nasıldır?
7. Yabancı dil öğretimine yönelik yeniden düzenlemelerin yapılması gerekli midir?
8. Yabancı dil öğretiminde süreç içerisindeki tüm öğeler daha donanımlı olması gerekli midir?

Bu araştırma ile okul yöneticilerinin dil öğretimine yönelik görüşleri tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Eğitim ortamlarının koordinasyonundan sorumlu okul yöneticilerinin okullarda bu süreci yürütmesi açısından okul yöneticilerine önemli görevler düşmektedir. İngilizce öğretmenlerinin ve eğitim-öğretim sürecinin etkili ve verimli şekilde geçmesi için okul yöneticilerinin öğretmenleri desteklemesi, motive etmesi ve geridönüt sağlaması sistemin işlemesi için dayanak oluşturmaktadır. Bu anlamda okul yöneticilerinden alınacak her türlü veri ve dönüt ile durum tespitinin yapılması, İngilizce öğretiminin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi açısından önemlidir. Bu araştırma ile okul yöneticilerinden alınacak veriler doğrultusunda yeni dil öğretim politikaları geliştirilmesine yönelik kararlar alınabilir ve dil öğretiminin önemi üzerine çalışmalar yapılabilir.

2 Yöntem

2.1 Desen

Araştırmada çevrimiçi bir form ile okul yöneticilerine dil öğretimine yönelik sorular yöneltilmiştir. Araştırmada; yabancı dil öğretiminde kullanılan materyal ve kaynaklar, İngilizce öğretim sürecinde ayrılan süre ve ders saatlerinin yeterli ve/ya yetersiz olduğu, İngilizce öğretiminin gerekliliği konusunda diğer paydaşlara yönelik görüşler, yabancı dil öğretimine yönelik yeniden düzenlemelerin yapılması gerekliliği, yabancı dil öğretiminde süreç içerisindeki tüm öğelerin daha donanımlı olması gerekliliği, daha etkili ve kalıcı bir öğrenme için uygun yöntem teknikler, İngilizce öğretimine karşı olumlu ve/ya olumsuz tutum oluşması nedenleri üzerinde okul yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur.

2.2 Evren ve Örneklem

2023-2024 eğitim-öğretim yılında Isparta ilinde birbirinden farklı kademelerdeki okullarda görevli toplamda 149 okul yöneticisi araştırmanın katılımcılarını içermektedir. Katılımcıların araştırmaya katılımları gönüllülük esası dikkate alınarak yapılmıştır. Azami düzeyde farklılık oluşması amacıyla örneklemelerin katılımı sağlanmış cinsiyet, medeni durum, çalışılan kurum türü, unvan, brans, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu ve okul türü değişkenleri ile çeşitlilik konusunda (Creswell & Clark, 2015) ölçüt örnekleme yöntemi ile araştırmaya katılanlara yönelik kıstas veya kıstaslar hesaba katılarak (Baltacı, 2019; Lincoln & Guba, 1985) uygun örneklem grubunun araştırmaya katılması sağlanmıştır. Farklı branşlardan okul yöneticileri araştırmaya katılımcı olarak alınırken maksimum çeşitlilik

örnekleme yöntemine uygun olarak hareket edilmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticileri ile ilgili demografik özellikler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Demografik Özellik	Kategori	N	Geçerli Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	108	72.5 %
	Kadın	41	27.5 %
Medeni Durum	Bekâr	17	11.4 %
	Evli	132	88.6 %
Çalışılan Kurum Türü	Devlet	143	96.0 %
	Özel	6	4.0 %
Unvan	Müdür	75	50.4 %
	Müdür Yardımcısı	74	49.6 %
Branş	Beden Eğitimi	10	6.7 %
	Bilişim Teknolojileri	3	2.0 %
	Biyoloji	2	1.3 %
	Coğrafya	1	0.7 %
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	5	3.4 %
	Diğer	8	5.4 %
	Fen Bilimleri	3	2.0 %
	Görsel Sanatlar	2	1.3 %
	Matematik	4	2.7 %
	Meslek Dersleri	10	6.7 %
	Müzik	2	1.3 %
	Okul Öncesi	13	8.7 %
	Rehberlik	1	0.7 %
	Sosyal Bilgiler	7	4.7 %
	Sınıf Öğretmenliği	43	28.9 %
	Tarih	6	4.0 %
	Türk Dili ve Edebiyatı	5	3.4 %
Türkçe	9	6.0 %	
İngilizce	15	10.1 %	
Yaş	20-32	21	14.1 %
	33-45	68	45.6 %
	46 ve üstü	60	40.3 %
Mesleki Kıdem	1-10 Yıl	34	22.8 %
	11-21 Yıl	51	34.2 %
	22 Yıl ve üzeri	64	43.0 %
Eğitim Durumu	Doktora	1	0.7 %
	Yüksek Lisans	33	22.1 %
	Lisans	133	75.8 %
	Ön Lisans	2	1.3 %
Okul Türü	Anadolu Lisesi	13	8.7 %
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	5	3.4 %
	Anaokulu	8	5.4 %
	Bilim ve Sanat Merkezi	2	1.3 %
	Fen Lisesi	5	3.4 %
	Halk Eğitim Merkezi	2	1.3 %
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	20	13.4 %
	Ortaokul	45	30.2 %
	Sosyal Bilimler Lisesi	1	0.7 %
	Özel Eğitim Uygulama Okulu	2	1.3 %
İlkokul	43	28.9 %	
Branş	İmam Hatip Ortaokulu	3	2.0 %

Tablo 1 incelendiğinde çalışmaya katılanların %72,5’i erkek, %88,6’sı evli, %75,8’i lisans mezunu, %28,9’ sınıf öğretmenliği branşına sahip, %45,6’sı 33-45 yaş aralığında, %43’ü 22 yıl ve üzeri mesleki kıdem yılına sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların kurum türleri incelendiğinde %96’sı devlet kurumlarında, unvanları incelendiğinde %50,4’ü okul müdürü olarak ve %30,2’sinin ise ortaokulda görev yaptığı tespit edilmiştir.

2.3 Veri Toplama Araçları

Katılımcı okul yöneticilerinin dil öğretimine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla demografik sorulardan ve kapalı uçlu sorulardan oluşan çevrimiçi bir form oluşturulmuştur. Form oluşturulurken

sade, anlaşılır ve net soru ifadelerinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracının uygunluğu, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğine yönelik uzman görüşü alınmıştır. Bunun için 2 Türkçe, 2 İngilizce ve 2 rehber öğretmenden destek alınmıştır. Yapılan değerlendirmeler neticesinde düzeltmeler yapılmış ve form son halini almıştır. Formun içeriğinde bulunan sorularda İngilizce öğretiminin gerekli olup olmadığına, İngilizce dersine ayrılan sürenin yeterli olup olmadığına, İngilizce dersine yönelik kaynakların yeterli olup olmadığına, İngilizce öğretimine başlama yaşının kaç olması gerektiğine, İngilizce öğretiminde öğrencilerin İngilizce'ye yönelik tutumlarının nasıl olduğuna, İngilizce öğretiminde okul yöneticilerinin İngilizce'ye yönelik tutumlarının nasıl olduğuna, yabancı dil öğretimine yönelik yeniden düzenlemelerin yapılmasının gerekli olup olmadığına ve yabancı dil öğretiminde süreç içerisindeki tüm öğeler daha donanımlı olmasının gerekli olup olmadığına yanıt aranmıştır.

2.4 Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışmaları

Nitel araştırmalarda matris yapıda pek çok unsur ve yol farklı değerlendirmelere ulaşmada kabul görmektedir. Bu tür araştırmaların geçerlik ve güvenilirlik çerçevesi inandırıcılık ve aktarılabilirlik bakımından verilmeye çalışılır (Başkale, 2016). Katılımcıların cinsiyet, medeni durum, unvan, çalışılan kurum türü, branş, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu ve okul türü değişkenlerinden verilerin analizinde yararlanılmıştır.

2.5 Verilerin Çözümlemesi

Katılımcılardan elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu analizde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemlediği kişilerin düşüncelerini etkili bir şekilde ortaya koymak amacıyla doğrudan alıntılara yer verebilmektedir. Betimsel analizde asıl amaç elde edilen bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde sunulmasıdır. Betimsel analiz dört evreden oluşmaktadır: İlk evrede araştırmacı araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve gözlemlerde yer alan boyutlardan hareket ederek veri analizi için bir çerçeve oluşturur. Bu şekilde hareket ederek verilerin oluşturulan hangi temalar başlığı altında düzenleneceğini ve sunulacağını belirlenmiş olur. Daha sonraki evrede, araştırmacı önceden oluşturulmuş taslağa dayalı olarak verileri okur ve düzenler. Bu süreçte verilerin anlamlı ve mantıklı bir şekilde birleştirilmesi oldukça önemlidir. Bu evreden sonra araştırmacı düzenlediği verileri tanımlar. Bunu yapması için gerek duyulduğunda doğrudan alıntılara da başvurmak zorunda kalabilir. Tüm bu sürecin sonunda araştırmacı elde ettiği bulguları açıklar, ilişkilendirir ve anlamlandırır.

3 Bulgular

Araştırmada İngilizce öğretiminin gerekli olup olmadığına, İngilizce dersine ayrılan sürenin yeterli olup olmadığına, İngilizce dersine yönelik kaynakların yeterli olup olmadığına, İngilizce öğretimine başlama yaşının kaç olması gerektiğine, İngilizce öğretiminde öğrencilerin İngilizce'ye yönelik tutumlarının nasıl olduğuna, İngilizce öğretiminde okul yöneticilerinin İngilizce'ye yönelik tutumlarının nasıl olduğuna, yabancı dil öğretimine yönelik yeniden düzenlemelerin yapılmasının gerekli olup olmadığına ve yabancı dil öğretiminde süreç içerisindeki tüm öğelerin daha donanımlı olmasının gerekli olup olmadığına yanıt aranmıştır. Buna göre araştırmaya katılan okul yöneticilerin verdiği yanıtlar Tablo 2'de yüzdeleri ile birlikte gösterilmektedir.

Tablo 2: Dil Öğretimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri

1. İngilizce öğretimi gerekli midir?		
Yanıtlar	Frekans (F)	Yüzde Oranı
Evet	141	94.6 %
Hayır	8	5.4 %

2. İngilizce dersine ayrılan süre yeterli midir?		
Yanıtlar	Frekans (F)	Yüzde Oranı
Evet	62	41.6 %
Hayır	87	58.4 %

3. İngilizce dersine yönelik kaynaklar yeterli midir?		
Yanıtlar	Frekans (F)	Yüzde Oranı
Evet	50	33.6 %
Hayır	99	66.4 %

4. İngilizce öğretimine başlama yaşı kaç olmalıdır?		
Yanıtlar	Frekans (F)	Yüzde Oranı
0-3 Yaş	39	26.2 %
4-6 Yaş	70	47.0 %
7-9 Yaş	22	14.8 %
10-13 Yaş	13	8.7 %
14-üzeri Yaş	5	3.4 %

5. İngilizce öğretiminde, öğrencilerin İngilizce'ye yönelik tutumları nasıldır?		
Yanıtlar	Frekans (F)	Yüzde Oranı
Olumlu	69	46.3 %
Olumsuz	80	53.7 %

6. İngilizce öğretiminde, okul yöneticilerinin İngilizce'ye yönelik tutumları nasıldır?		
Yanıtlar	Frekans (F)	Yüzde Oranı
Olumlu	122	81.9 %
Olumsuz	27	18.1 %

7. Yabancı dil öğretimine yönelik yeniden düzenlemelerin yapılması gerekli midir?		
Yanıtlar	Frekans (F)	Yüzde Oranı
Evet	140	94.0 %
Hayır	9	6.0 %

8. Yabancı dil öğretiminde süreç içerisindeki tüm öğelerin daha donanımlı olması gerekli midir?		
Yanıtlar	Frekans (F)	Yüzde Oranı
Evet	145	97.3 %
Hayır	4	2.7 %

Tablo 2’de katılımcı okul yöneticileri İngilizce öğretiminin gerekli olup olmadığına ilişkin 141 katılımcının (%94,6) “Evet”, 8 katılımcının (%5,4) ise “Hayır” şeklinde yanıt verdiği görülmektedir. Katılımcıların İngilizce dersine ayrılan sürenin yeterli olup olmadığına ilişkin 62 katılımcının (%41,6) “Evet”, 87 katılımcının (%58,4) ise “Hayır” şeklinde yanıt verdiği görülmektedir. Katılımcıların İngilizce dersine yönelik kaynakların yeterli olup olmadığına ilişkin 50 katılımcının (%33,6) “Evet”, 99 katılımcının (%66,4) ise “Hayır” şeklinde yanıt verdiği görülmektedir. Katılımcıların İngilizce öğretimine başlama yaşının kaç olması gerektiğine ilişkin 39 katılımcının (%26,2) “0-3 Yaş”, 70 katılımcının (%47,0) “4-6 Yaş”, 22 katılımcının (%14,8) “7-9 Yaş”, 13 katılımcının (%8,7) “10-13 Yaş”, 5 katılımcının (%3,4) ise “14-üzeri Yaş” şeklinde yanıt verdiği görülmektedir. Katılımcıların İngilizce öğretiminde öğrencilerin İngilizce’ye yönelik tutumlarının nasıl olduğuna ilişkin 69 katılımcının (%46,3) “Olumlu”, 80 katılımcının (%53,7) ise “Olumsuz” şeklinde yanıt verdiği görülmektedir.

Katılımcıların İngilizce öğretiminde okul yöneticilerinin İngilizce'ye yönelik tutumlarının nasıl olduğuna ilişkin 122 katılımcının (%81,9) “Olumlu”, 27 katılımcının (%18,1) ise “Olumsuz” şeklinde yanıt verdiği görülmektedir. Katılımcıların yabancı dil öğretimine yönelik yeniden düzenlemelerin yapılmasının gerekli olup olmadığına ilişkin 140 katılımcının (%94,0) “Evet”, 9 katılımcının (%6,0) ise “Hayır” şeklinde yanıt verdiği görülmektedir. Katılımcıların yabancı dil öğretiminde süreç içerisindeki tüm öğelerin daha donanımlı olmasının gerekli olup olmadığına ilişkin 145 katılımcının (%97,3) “Evet”, 4 katılımcının (%2,7) ise “Hayır” şeklinde yanıt verdiği görülmektedir.

4 Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İnsanlık tarih boyunca etkileşim içerisinde olmayı sürdürmüş duygu, düşünce ve yaşantılarını farklı şekillerde paylaşarak bir yapı oluşturmaya çalışmışlardır. İnsanlar arasında bu sürecin anlam kazanmasını sağlayan unsur iletişim olarak kabul edilmektedir. Sözlü ve yazılı iletişim araçları insanların etkileşim içinde olmasını sağlamaktadır. İletişim aracılığıyla insanlar bağlar kurarak toplumsal bir yaşamın içerisinde yer alır. Bu sayede insan sosyal bir varlık olduğunun farkında varmaktadır. Ayrıca insan iletişim sayesinde bireysel anlamda da kendisinin becerilerini fark eder ve hayatını buna göre sürdürür.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin üst düzey ilerlemeler kaydettiği son yıllarda özellikle iletişim temelli bir ihtiyaç olduğu görülmektedir (Eby, 2013). Dil iletişimin vazgeçilmez bir araçtır. Dil öğrenmek ve öğretmek iletişim için gereklidir. Uluslararası sınırların yok sayıldığı günümüzde farklı bir dili öğrenmek insana fırsatlar sunmaktadır. Burada amaç belirlenen standartlara uygun dil öğretiminin ve öğreniminin gerçekleşmesini ulusal ve uluslararası düzeyde yapmaktır. Avrupa’da bulunan dil programlarının düzenlenmesi, içerik, yöntem ve kaynakların hazırlanmasının planlamasında ortak bir çerçeve programı bulunmaktadır (Arslan & Coşkun, 2012). 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle Türkiye’de 2. sınıf düzeyine kadar inen İngilizce öğretiminde ulaşılacak hedefler belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan tüm katılımcılar İngilizce öğretiminin gerekli olduğunu ifade etmiştir. Endüstri 5.0 döneminin tartışıldığı günümüzde rekabetin hızlanması, ülkeler arasında sınırların göz ardı edildiği ve iletişim araçları sayesinde zaman kısıtlaması olmadan dünyanın her yerine ulaşılan bir nedenden dolayı dil öğreniminin gerekliliğini göstermektedir (Demirkan, 2008). Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişim ve yapay zekâ uygulamalarının gündelik ve iş hayatının içinde yer almaya başlaması bu durumu daha da önemli hale getirmektedir. Profesyonel iş yaşamında alınan kararlar uluslararası boyutta tüm sektörleri etkilemekte ve bu etkileşimin de sağlıklı bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Eğitim temeline dayanan nedenlerle de gündemin ve güncel bilginin takip edilmesi ve anlaşılması; ulusal ve uluslararası bilimsel bir yapıda çalışmalar yapılması dilin gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Tüm dünyada ortak kabul edilen dil olan İngilizce’nin öğretiminin gerekli olduğu ayrıca sosyal ve toplumsal anlamda da ifade etmek gerekir. Uluslararası seyahatler yapmak, özgüvenini güçlendirmek, farklı kültürlerden kişilerle anlaşmak, yeni bakış açıları kazanmak ve bireysel gelişim sağlamak da İngilizce dil öğretiminin gerekliliği konusunda sayılabilecek diğer nedenlerdendir.

Temel eğitimden ortaöğretim farklı kademelerde farklı haftalık ders saatleri ile ilgili İngilizce öğretimine ayrılan sürenin yeterli olup olmadığına ilişkin araştırmaya katılanların yarısından fazlası İngilizce öğretimine ait haftalık ders saatlerinin daha verimli olması açısından yeniden düzenlenmesi gerektiği bu araştırmada elde edilen sonuçlardandır. Haftalık ders saatlerinin yeniden düzenlenerek farklı kademelere göre uygun bir şekilde belirlenmesi genel anlamda programın verimli yürütülmesi açısından önemlidir. İngilizce öğretimine yönelik 2000’li yılların başından başlayan program çalışmalarına bakıldığında 2014 ve 2016 yıllarında haftalık ders saatlerinin programda yer almadığı, fakat 2002 ve 2018 yıllarında haftalık ders saatlerinin programda yer almıştır. Programda yapılacak proje ödevleri ve sınıf etkinliklerinin fazla miktarda yer alması haftalık ders saatlerinin yeterli olmayacağını göstermektedir (Yücel ve ark., 2017). Haftalık ders saatlerinin artırılması içerik anlamda konunun öğrenilmesi açısından

daha yararlı olacağı ifade edilmiştir (Solak & Semerci, 2015).

İngilizce öğretiminde kullanılan kaynakların yeterli olup olmadığına yönelik araştırmaya katılan okul yöneticilerinin üçte ikisi kaynakların yetersiz olduğu şeklinde yanıtlamışlardır. Kullanılan kaynaklar hem içerik hem de şekil anlamında öğrenciyi öğrenmeye teşvik edici şekilde tasarlanması gerekmektedir. Aksi durumda bu süreç öğrencilerin öğrenmeye karşı olumsuz tutum geliştirmelerine sebep olacaktır. İngilizce öğretiminde yararlanılan kaynakların ilgi çekici, uyarıcı ve beklentileri karşılar nitelikte olması esastır (Kazazoğlu, 2010). İngilizce öğretiminde uygulanan program kullanılan kaynağın niteliklerine göre uyumsuzluk gösterdiği ifade edilmiştir (Yücel ve ark., 2017).

Araştırmacılar dil öğretiminin hangi yaş aralığında olması gerektiğiyle ilgili farklı düşüncelere sahiptirler. Erken yaşta başlaması gerektiğini düşünen araştırmacıların yanında anadilin öğrenilmesinde olumsuz etki yaratacağı düşüncesiyle ileriki yaşlarda yabancı dil öğretiminin yapılması gerektiğini düşünen araştırmacılar da bulunmaktadır. Dil öğretiminde yaş gruplarına göre ders tasarımları ve kaynaklar hazırlanmaktadır (İnal, 2023). Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin genel görüşü 4-6 yaş grubundan dil öğretiminin başlaması gerektiğidir. Erken yaşta dil öğretiminin başlamasının yerinde olduğu ileriki yaşlarda hem farklı sorumlulukların hem de öğrenme sürecinin zorlaştığı ifade edilmektedir. Genel olarak yapılan uygulamalarda da 3-6 yaş aralığının en uygun yaş aralığı olduğu ispat edilmiştir (Akdoğan, 2004). Yabancı dilin geç yaşlarda daha zor öğrenildiği (Krashen & Terrell, 2000), erken yaşlarda ise çok daha kolay olduğu savunulmaktadır (Katsuyama, Nishigaki, & Wang, 2008). Yabancı dilin mümkün olduğu kadar erken yaşlardan itibaren öğrenilmesinin daha kolaylaştırıcı bir faktör olduğu düşünülmektedir (Gordon, 2007). Özellikle yabancı dili telaffuz konusunda karşılaştırıldıklarında çocukların yetişkinlerden daha iyi bir düzeyde edindikleri ve içselleştirdikleri belirtilmektedir (Brewster, Ellis, & Girard, 2004).

İngilizce öğretiminde öğrencilerin tutumlarının araştırmaya katılan okul yöneticilerine göre yarım fazlasının olumsuz tutumda olduklarını ifade etmişlerdir. Toplumsal bir önyargı olan yabancı dil algısı basmakalıp bir yargıya dönüştüğünden öğrencilerin İngilizce öğretimine soğuk yaklaştıkları ve başarılı olamadıkları görülmektedir. Memduhoğlu ve Kozikoğlu (2015) olumsuz tutuma sahip olmanın dil öğretiminde başarısız olmaya neden olduğunu ifade etmişlerdir. İngilizce dil öğretiminde tutum ve başarı arasında bir ilişkinin olması, olumlu tutumun başarı ile sonuçlandığı görülmüştür (Kırkız, 2010).

Araştırmaya katılan katılımcılara göre İngilizce öğretimine yönelik okul yöneticilerinin tutumlarının öğrencilerin tutumlarına karşı üst düzeyde olumlu olduğu ifade edilmiştir. Okul yöneticilerinin öğrencilere göre daha bilinçli olması ve süreci koordine etmesi sorumluluğunda olmalarının bunda etki ettiği şeklinde yorumlanabilir. Okul yöneticiliği eğitim politikalarının somut olarak eğitim programına dönüşmesiyle programın en verimli ve etkili bir şekilde planlanıp yürütülmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu neden okul yöneticilerinin İngilizce öğretimine yönelik olumlu tutum geliştirmesini sağlamış olduğunu gösterebilir.

Yabancı dil öğretimine yönelik yeniden düzenlemelerin yapılması gerekli olup olmadığına yönelik araştırmaya katılan okul yöneticileri yeni düzenlemelerin yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Özellikle Toplum 5.0 döneminin yaşandığı günümüzde toplumsal yapıdaki ilerlemelere uyum sağlamada yabancı dil öğretiminin önemi daha da artmıştır. Bu durum özellikle kültürel anlamda oluşan iletişim dillerinin yanında dijital ve mekanik dillerin de öğretilmesinde önemli kararların alınması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Bilgelik toplumunun gerektirdiği alfa kuşağının yoğunlaştığı günümüzde ihtiyaçlara yönelik olarak veriler toplanarak planlamalar yapılabilir ve uygulamalar hayata geçirebilir. Bu da öğrenme ve öğretimin dil öğretimi de dâhil ihtiyaca göre kurgulanmasını ve yeniden programlanmasını sağlamaktadır. Toplumsal yaşamda planlanan eğitim politikaların hayata geçmesini sağlayan okul yöneticilerinin yabancı dil öğretimine yönelik düzenlemelerin tekrardan düzenlemesinin gerekliliği konusunda okul yöneticilerinin deneyimlerinden yararlanılmalıdır.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin yabancı dil öğretiminde süreç içerisindeki tüm öğelerin daha donanımlı olması gerekliliğine yönelik tamamına yakınının yabancı dil öğretiminde süreç içerisindeki tüm öğelerin daha donanımlı olmasının gerektiğini ifade etmişlerdir. Yabancı dil öğretmenlerinin istekli ve nitelikli, yabancı dil öğretim programının güncel, işlevsel ve kullanışlı, haftalık ders saatlerinin ihtiyaca yönelik, kullanılan kaynakların ilgi çekici ve eğlenceli, yöntem ve tekniklerin her anlamda güncel, etkili ve verimli, öğrenme ortamlarının dinamik ve anlamlı olması gerekmektedir. Yabancı dil öğretiminde özellikle öğrenen olmanın önemi ön plana getirilmeli ve öğrencilerin isteklilik durumlarına yönelik çalışmalar üretilmelidir.

Yabancı dil öğretimine yönelik etkili ve verimli bir süreç planlanmak isteniyorsa yabancı dil öğretimine yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Toplumsal yaşamda çok dilliliği teşvik edici politikalar oluşturulmalıdır.
- 4-6 yaş grubundan başlayarak İngilizce öğretimine yönelik çalışmalar başlatılmalıdır.
- Yabancı dil öğretimine yönelik haftalık ders saatleri genel ders saatlerinin %15'i şeklinde kademe ve türlere göre planlanmalıdır.
- Yabancı dil öğretiminde daha fazla dil öğrenme fırsatı seçmeli de olsa öğrencilere temel eğitim kademesinden itibaren verilmelidir.
- Avrupa Dil Portfolyosu takip edilerek buna yönelik çalışmaların takip edilmesi gerekmektedir.
- Yabancı dil öğretmenlerinin güncel ve kullanışlı öğrenme yöntem ve teknikleri içselleştirmesi yönünde adımlar atılması gerekmektedir.
- Yabancı dil öğretiminde öğrenen merkezli bir yapıda etkinlik temelli bir süreç planlanarak uygulamaya geçilmelidir.
- Öğrencilerin yararlandıkları kaynakların otantik ve kullanışlı kaynaklardan oluşması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.
- Sonuç odaklı bir ölçme ve değerlendirmenin yanında süreç odaklı bir ölçme ve değerlendirme sürecinin tüm kademelerde yaygınlaşmasına yönelik çalışmalar planlanmalıdır.

5 Beyanname

5.1 Rakip Çıkarlar

Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

5.2 Yazarların Katkıları

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde sadece tek bir araştırmacı yer almıştır.

5.3 Etik Onay

Bu araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığının 14.11.2024 tarih ve 156/4 sayılı onayı ile yürütülmüştür.

Kaynaklar

- Akarsu, B. (1984) Wilhelm Von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Akdoğan, F. (2004). Yeni Projeler Işığında Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1., 97-109
- Aksan, D. (1977). *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim I*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arslan, A. & Coşkun, A. (2012). Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı: Türkiye ve Dünya'da neler oluyor. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12[Özel Sayı], 1- 19.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 9(1), 23-28.
- Bozavlı, E. (2015). İlkokul 2. Sınıfta Yabancı Dil Öğretiminin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*. Yıl: 2, Sayı: 2, Mart 2015, s. 74-83
- Brewster, J., Ellis, G., & Girard, D. (2004). *The Primary English Teacher's Guide*. Harlow: Penguin Books.
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2015). *Karma Yöntem Araştırmaları, Tasarımı ve Yürütülmesi* (Çeviri Ed.: Y. Dede ve S. B. Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2021). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi
- Demirkan, C. (2008). Yabancı Dil Öğreniminin Bireylerin Sosyal Yaşamına Etkisi: Isparta'da Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Isparta.
- Eby (2013). Uzaktan Eğitim Ortamlarının Tasarımı: Yazılım Mühendisliği Yaşam Döngüsü Yaklaşımı. Kültür Ajans.
- Edelenbos, P., Johnstone, R. & Kubanek, A. (2006). Les grands principes pédagogiques sur lesquels se fonde l'enseignement des langues aux très jeunes apprenants,
- Ellis, A. K. (2004). *Exemplars Of Curriculum Theory*. New York: Eye on Education, Inc.
- Genç, N. (2004). Yönetim ve Organizasyon – Çağdaş Sistemler ve Yaklaşımlar, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Genç İlter, B., & Er, S. (2007). Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Veli ve Öğretmen Görüşler. *Kastamonu Education Journal*, 15(1), 21-30.
- Gordon, T. (2007). *Teaching Young Children A Second Language*. London: Praeger.
- Gökcan, B. & Köksal, N. (2024). Yabancı Dil Öğretmenlerinin Web 2.0 Araçlarını Kullanma Deneyimlerinin İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 30-44.
- Haznedar, B. (2012). Türkiye'de Yabancı Dil Öğretimi: İlköğretim Yabancı Dil Programı. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*. 21(2), 15-29.
- Humboldt, W. (1988). *On Language*. Peter Heath (Çev). Cambridge: Cambridge University Press.
- İnal, E (2023). Yabancı/İkinci Dil Öğretiminde Farklı Yaş Grubu Pedagojisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (Ö12). 114-123.
- Kazazoğlu, S. (2010). İngiliz Dili Eğitimi Bölümlerinde Görev Yapan İngilizce Öğretmenlerinin Ders Kitabı Kullanımına İlişkin Tercihleri. *Dil Dergisi*, 148
- Katsuyama, H., Nishigaki, C., & Wang, J. (2008). The Effectiveness of English Teaching in Japanese Elementary Schools: Measured by Proficiency Tests Administered to Seventh-Year Students. *RELC Journal*, 39(3), 359-80. <https://doi.org/10.1177/0033688208096846>
- Kırkız, Y.A. (2010). Öğrencilerin İngilizce Dersine Ait Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- Krashen, S. & Terrell, T. D. (2000), *The Natural Approach*, Longman.

- Lincoln, S. Y., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Thousand Oaks, CA: Sage, InElo,
- Memduhoğlu, H.B. & Kozikoğlu, İ. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Yabancı Dil Derslerine İlişkin Tutumları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24.
- Şevik, M. (2008). Avrupa Ülkelerinde İlköğretim Birinci Kademe Zorunlu Yabancı Dil Öğretiminin Karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1):133-160
- Shin, N. (2006). Online Learner's "Flow" Experience: An Empirical Study. *British Journal of Educational Technology*, 37, 705-720.
- Solak, E. & Semerci, H. (2015). İkinci Sınıfta İngilizce Öğretimine Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 16, ss, 1-23
- Yücel, E., Dimici, K., Yıldız, B. & Bümen, N.T. (2017). Son 15 Yılda Yayımlanan İlk ve Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programları Üzerine Bir Analiz. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(18). Ss. 702-737
- Zehir Topkaya, E., & Küçük, Ö. (2010). An Evaluation of 4th and 5th Grade English Language Teaching Program. *İlköğretim Online*, 9(1), 52-65.

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).